

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Unitárius Egyház — Budapesti Unitárius Egyházközség — Unitárius Misszióház
Hivatalos Lapja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest V., Koháry-utca 4.
Telefon: Aut. 174—24
A kéziratok minden hónap 10-ig,
illetve 20-ig küldendők be,

Megjelenik kéthetenként
Előfizetési ára egy évre 4. P.
Előfizetési díjak az Unitárius Egyház-
község (Budapest) címére küldendők.
Postacsekkszám: 30.400

Főszerkesztő: **BARABÁS ISTVÁN** ♦♦ Felelős szerkesztő: **IVÁN LÁSZLÓ**

Pünkösti tüzek.

Bizony, bizony mondom néked: Ha valaki nem születék lélektől, nem mehet be az Isten országába.
Ján 3. 5.

A felséges Isten teremtett világában a szent János bogár szelid fényétől kezdve a világokon áttüzelő napkitörésekig sokféle alakban jelentkező tűz melegíti a levegőet, földet és emberi sziveket. Mindezeknek egy a forrása — a nap. Melengető sugárainak csókja alatt feslik a rózsabimbó s perzselő hevében érik kenyérré az áldott buzaszem. Körülötte forog földünk, feléje hajlik a fűszál s arcának mosolya után tör ég felé a százados tölgy. . .

Az a nap, amely benső világunkat látja el fénnel, étellel — a Lélek. Mindent ez szül és táplál. Minden gondolatnak, minden embernek ebből kell születnie, ha beakar jutni Isten országába. Ezen a tisztító tűzön kell átmennie és ujjászületnie. A szentírás szent léleknek nevezi ezt az erőt, amelyből új tápot kap a kialudni készülő tűz és újra lánggra lobban a hamvában roskadó bizalom. Ennek a léleknek fénye ragyog a pünkösti rózsza lángoló szirmai fölé hajló ártatlan gyermek szemében s melegítő árma villanyozza föl és formálja új emberekké, cselekvésre kész férfiakká a csüggedező tanítványokat. Millió alakban élnek bennünk a pünkösti tüzek és tesznek csodákat a lélek világában. Olvasztgatják a közönyösség vastag jegét, áttüzesítenek lemondó sziveket és salamoni pompába öltöztetnek szegényt, megtaposodottat.

Fejetetejére állított világban élünk. Lázadozó indulatok mozgatják alattunk a földet. Oltogatják, tapossák a pünkösti tüzeket, hogy helyükbe a pokol kénköves lángjai kapjanak életre.

Igazságtalanság, méltánytalanság is légió számra hatalmasodik a lélek fölött. Huzza az ág a szegényt, csattog az elfogultság szeges ostora a megkinzott sziveken. Sorsok, családok, életén eluralkodott a bizalmatlanság, a keserűség. Az Úr igaza mellett bizonyoságottevő lelkek is gyakorta csüggedten állnak a romok fölött.

Szabadítást csak a Lélek erejétől várhatunk. Mindennek és mindenkinek ujja kell születnie a Lélektől. Ujra és újra meg kell gyujtani a pünkösti tüzeket s annak fénye mellett hívő hittel várni a vigasztalót, akit az Úr nekünk is megígért.

A duna—tiszamenti

unitárius egyházkör 70. évi közgyűlését Budapesten, 1932. május 8-án tartotta a Missziói Ház templomában. Az elnöki tisztelet *Dimény Mózes* köri felügyelő gondnok és *Józan Miklós* esperes töltötték be. Jelen volt *vitéz dr. Kozma György* köri felügyelő-gondnok és 20 közgyűlési tag.

Az ilyenkor szokásos istentiszteleten a szolgálatot *Józan* esperes, *Bartók Géza* polgárdii lelkipásztor és *Péterfy Gyula* énekvezér látták el.

Az elnöki megnyitót *Dimény Mózes* k. f. ü. gondnok, az esperesi jelentést *Józan* esperes tartották. Mindkettőt alkalomadtán közöljük az Értesítőben. A tanügyi jelentést *dr. Iván László* írta és adta elé.

A tisztikart 6 évre megválasztotta a közgyűlés. Esperes *Józan Miklós*, köri felügyelő gondnok *Dimény Mózes* és *dr. vitéz Kozma György*, köri jegyző a lemondott *Barabás István* helyébe *Biró Lajos*, közügy-igazgató *Bartók Géza*, jogtanácsos *báró dr. Daniel Gábor* lettek.

Megválasztották a közigazgatási bíróság, a fegyelmi bíróság, missziói bizottság és nevelésügyi bizottság tagjait is.

Közgyűlés után a Missziói Ház termében közebéd volt, amit unitárius nőink készítettek szives szeretettel. A közebédén az első köszöntőt a Kormányzóra *Józan* esperes mondta.

Itt említjük meg, hogy a közgyűlésből üdvözlő iratok mentek a kormányzóhoz, miniszterelnökhöz, kultuszminiszterhez és az Amerikai Unitárius Társulathoz.

Lelkészelnői jelentés az 1931. évről.

(III. közlemény.)

Nőszövetség szegény-gondozó akciója, a maga körzeti módszerével, s bekapcsolódva a fővárosi inségakcióba, amely kerületenként van szervezve, sokat, emberfelettit végzett segélyreszoruló hiveink felkutatásában, s az anyagi segély mellett a lelki gondozásban. Sok könnyet letörölt. Sok bánatot megvigasztalt. Sok sebet bekötött. A szent Karácsony megváltó hangulatában sok ártatlan örömet szerzett. Helyettünk vitte a Krisztust közelebb az egyesekhez, a szenvedőkhöz, a nélkülözőkhöz. Ujabban nemes elgondolású vacsoráztatási akciójával jóvátette a múlt mulasztásait. Az Internátusi Ifjuság boldog lehet a Rákos-uccában, hogy ez a jótékony akció az ősszel megindult; s ez által még otthonosabbá válik számukra az a hely, ahol jövő életpályájukra előkészülnek. Ezért külön is köszönet illeti a *Nőszövetség* áldozatkész tagjait, a vezetőket, mint az egyszerű munkásokat. Kérem is, hogy a közgyűlés adjon ennek illő formában kifejezést.

Dávid Ferenc Egylet a maga egyháztársadalmi munkájában 30 éves *multa* tekint vissza. Megállapíthatjuk, hogy nemes hagyományaihoz hű maradt és felolvasó asztalánál szívesen látott más vallású szereplőket is. Művészi programról bőven gondoskodott. Centennáriumok során felújította *Zwingli* Ulrich emlékezetét, halálának 400.-ik évfordulóján. Szívesen látta vendégül kipróbált barátját, Rev. W. H. Drummond, angol lelkész afiát, aki nyugalomra szánt éveit eddig a Nemzetközi Vallásos Kongresszusok szervezésében, most pedig a Ker. Egyházak Világbéke Szövetségében, mint főtitkár értékesíti. Szentmihályi agenda.

Hősök emléktáblája mellett, az amerikai zászló alatt, a M. H. templomában egy újabb kis művészi tábla hirdeti egy amerikai ifju, William Howland nagylelkűségét, aki végrendeletében a M. H.-nak hagyta \$ 1500:— dollár megtakarított pénzét. A tábla felavatása ünnepi keretek között ment végbe.

Amerikai vendégünk, Dr. Robert C. *Dexter*, augusztusban több napot töltött a mi körünkben. Az volt a feladata, hogy a M. H. pénzügyeit egészségesebb alapokra fektesse s az Am. Un. Társulat kívánsága szerint itteni hiveinket is felhívja a M. H.-nak, mint kulturközpontnak és erdélyi menedékháznak anyagi támogatására. Többrendbeli tanácskozás során, az Ig. Tanács tag-

jaival is, megértettük egymást s ő bizonyára a látottak és hallottak alapján erkölcsileg alá fogja támasztani azt a memorandumot, amelyet ebben a tárgyban Bostonba küldöttünk. M. H. intézményünket Budapest Székesfőváros is bőkezűen támogatta a tavalyi évben is. Évi rendes 5000 P. segélyen kívül újabb (szóval 4-ik) 24.000 P. segélyt utalt ki a templomépítéssel fölmerült tulkiadások fedezésére. Ebből látható, hogy fővárosunk méltányolja amerikai testvéreink kézségét, amellyel annak idején ezt az intézményt létesítették az erdélyi menekült hivek javára.

Egyházközségünk is hálás köszönettel vette a hitfelekezeti segély címen kiutalt évi 2500 Pengőt. Mint szintén örömmel jegyezzük fel, hogy a közmunkatanács a kelenföldi városrészben egy névtelen utcát „*Dávid Ferenc utcának*“ nevezett el.

Iratmissió és Könyvtár szintén a Dávid Ferenc örökségét van hivatva mi közöttünk gyarapítani, amit csak szerény keretek között lehet ez idő szerint megvalósítani. Könyvtár egyesek adományából értékes könyvekkel és kéziratokkal gazdagodott. Miért e helyről is fogadják hiveink meleg köszönetét.

Megjelent „*Az Erdélyi Unitárius Vallásközösség Igazgatási Rendszere*“ néhai bölöni Mikó Lőrinc kéziratából, előszóval és kritikai jegyzetekkel ellátva *Dr. Tóth György* afia útján, akinek ezen a téren egyházunk örök hálára van kötelezve. Érdeklődő hiveinknek szives figyelmébe ajánlom. (Ára: 10 P.)

Vén diák találkozó.

Május 7-én kedves ismerősök seregével telt meg a Missziói Ház temploma. A kolozsvári és székelykereszturi főgimnáziumok vendiákjai adtak találkozót egymásnak. Erdélyből és a vidékről is többen voltak jelen. A derékhadat a székesfővárosban lakók szolgáltatták. Mintegy kétszázan énekelték a *Tebenned biztunk* ősi dallamát s hallgatták az imát, amit dr. *Csiki Gábor* lelkész mondott. Megnyitót *Józan* vikárius mondott, fölhevén az ünneplő közönség figyelmét válságos helyzetbe jutott intézeteinkre. A főpásztor üdvözlő levelét vitéz dr. *Nyiredy Géza* olvasta föl.

A kolozsvári főgimnázium legszomorubb korszakából dr. *Gál Kelemen* nyug. kollégiumi igazgató elevenített föl néhány sötét árnyalatu képet, amelyekből az unitárius kitartás és hithűség égő sugarai vetődtek a szivekbe. Felejthetetlen emlékekkel gazda-

godtunk és a lelkünkben ismét megcsendült a régi iskola harangjának — egykor az unitárius főiskola egyedüli vagyonának — hangja. Ez a hang a félrevert harangok riasztó zugásával vágódott a jelenvoltak lelkébe. A meghatódott arcok vonásaiból azt láttuk, hogy abból a harangból nem lesz *elnémult* harang!

A hegedűszóló elhangzása után a *János Zsigmond* unitárius cserkészcsapat apród-avató és zászlószentelő ünnepe következett, amelynek rendjén az avató beszédet cserkészcsapatunk régi, kedves jóbarátja, dr. *Pataky Ferenc* cserkészparancsnok tartotta. Mint mindig, most is a szeretet hangján szólt fiainkhoz, szép erkölcsi tőkéjét ismét gyarapítva azoknak lelkében, akik mindig nagyra-becsüléssel és megkülönböztetett szeretettel látják őt templomainkban.

Az apródokra *Józan* vikárius adta áldását a fenntartó testület nevében s a szervező bizottság képviselőjében lelkes szavakkal vitéz *Nyiredy Géza* biz. tag nyújtotta át a diszesen kiállított apród-zászlót. *Sándor Zoltán* szavalata után a csapat megkoszorúzta a hősök emléktábláját. A szép ünnepélyt a Hymnusz hangjaival zárta be a mult emlékein elmerengő templomi gyülekezet.

A cserkészfiuk énekét — amit *Dézsi Zoltán* apródparancsnok tanított be nagy buzgósággal — hallgatva átéreztek, hogy a kedves fiuk csengő hangja valahol a fényes magasságban összeolvadt a kolozsvári kollégium ősi harangjának hangjával, biztatva a csüggedő sziveket: *Ne félj kicsiny sereg!* . . .

A templomi ünnepség után a vén diákok a tiszti kaszinóba vonultak vacsorára, a legtöbben családotul együtt. A szép nőkel diszesedett társaság testvéries hangulatban a késő éjjeli órákig maradt együtt. Itt-ott a különböző évekből egy-egy csoport alakult. Régi osztálytársak. Hárman-négyen, emlékezve a boldog diákévek kedves eseményeire. A fürge cserkészfiuk szavalattal, zenével élénkítették a pohárköszöntők sorozatát, amely ezuttal a régi iskolákat ölelte körül meleg érzésekkel. A fáradhatatlan cserkészek két fiu nyaraltatási költségét hozták egybe a reájuk szeretettel tekintő vendiákok adományából.

Szűkre szabott lapunk nem engedi, hogy a szép és lélekemelő találkozás minden mozzanatáról megfelelő formában és terjedelemben emlékezzünk meg. De följegyezzük az utánunk következő nemzedék számára, hogy a székely unitárius lélek itt is, most is sokat szenvedett elődeink nyomdokain járt. Az egybegyültek közé ma is atyafiúi szeretettel testvérekül fogadta

azokat a más vallásu barátokat, akik egykor iskoláink növendékei voltak, mint ezelőtt 30—40 évvel az *alma mater* falai közé. Ha mindenünkből kifosztana is a kegyetlen sors — a *Dávid* Ferenc lelkéből lelkedzett azt az erkölcsi tőkét, amelyet az ember megbecsülésből az igazi tehetségek fölkarolásából századok alatt gyűjtöttünk — senki tőlünk el nem veheti. Minden érzésünk, minden gondolatunk a Szamos és Küküllő mellett küzködő testvéreinké és drága iskoláinké. A többi a mindenható Isten dolga!

A nagy szeretettel előkészített ünnepségek rendezéséért őszinte elismeréssel adózunk dr. *Csiki* Gábor, dr. *Iván* László, *Ferencz* József és vitéz dr. *Nyiredy* Géza testvéreinknek és névtelen segítőtársaiknak.

Visszavonható-e a reverszális?

A református egyházi lapokban széles körű vita támadt egy adott esetből a körül, hogy a gyermekek vallására vonatkozó megegyezés, amit törvényes formák között az illetékes hatóságok előtt kötöttek, visszavonható-e? A vita abból eredt, hogy a felek a házasság előtt kötött megegyezést az egyik főszolgabíró előtt meg akarták változtatni. A főszolgabíró a bejelentést az 1894. év XXXII. t.c. 3. §-ának 1. bekezdésére támaszkodva — nem vette tudomásul. Az ügy fellebezés folytán az alispán elé került, aki a főszolgabírói határozat megváltoztatásánál kimondta, hogy a házasságkötés előtt kötött megegyezés visszavonható, mert a törvény a megegyezésnek csak a házasság tartama alatt történő megváltoztatásáról rendelkezik s nem olyan esetről, mikor a házasság még létre nem jött.

A kérdéshez a *Kálvinista Szemlé*-ben dr. Benedek Zsolt, a konvent előadója is hozzászólt és az alispáni határozat mellett foglalt állást és *Szászy* Bélának *Egyházi jogi kérdések a gyermekek vallásos nevelése köréből* c. értekezésére való hivatkozással is, megállapítja, hogy megkötött megegyezést a házasság megkötéséig újabb megegyezés kötése nélkül is vissza lehet vonni, mert ezt a felfogást támogatja négy évtized állandó gyakorlata s mert ennek a gyakorlatnak fenntartása egyaránt követelménye a jognak és a méltányosságnak.

Az unitárius egyházat a reverszálisok révén nagy veszteségek érik. Mindenkinek tudnia kell azért a védekezés módját s

felvilágosítania azokat, akik elhamarkodott módon megkárosítják egyházunkat. Ez időszerint alig tudunk védekezni a reverszálisok kártevése ellen. Egyházunk főhatósága a polgári házasság életbe léptetése alkalmával eltörölte a háromszori előzetes hirdetést, amit egyetlen más egyház sem tett meg, s így elestünk a védekezésnek ettől a lehetőségétől is.

Faluhelyen, kisebb városokban, ahol mindenkit személyesen ismer a lelkipásztor, nem látszik fontosnak az előzetes kihirdetés. Bár az egyház szempontjából ezekben a gyülekezetekben se lehet közömbös az, hogy a házasságra lépők érintkezést találjanak az esküvő előtt egyházukkal. De már Budapesten komoly veszedelemmel jár, ha a felek csak a polgári házasság megkötése vagy a már meglévő egyezés aláírása után jelentkeznek egyházi áldásra. Presbitereinket különösen kérjük a fokozott éberségre és hiveink kellő fölvilágosítására. Ha ma még nem is tudunk e téren rendszeres munkát végezni, amit módunkban áll megtennünk, tegyük meg. A presbitérium jegyzőkönyve 2—3 év óta őriz egy határozatot a *gondozó társaság* megalakításáról. Szükséges ezt életre kelteni, mert az idők gonoszok. A szoba kereszténység idejét multa.

A bpesti egyházközség közgyűlése.

Az 1932. március 20-án tartott közgyűlésről rövid referátumban már megemlékeztünk. A jegyzőkönyv elkészülvén, ma már részletes tájékoztatást adhatunk olvasóinknak.

A lelkész-elnöki jelentésből, amit folytatásokban most hoz az *Értesítő*, nagy vonalaiban mindenki láthatja az egyházközség egy évi életét. A jövőre nézve nagyobb szabású terveket nem hoz a jelentés. A mai időkben, amikor minden bizonytalan, kockázatos is volna olyan irányú gondolatok fölvetése, amelyek pénzügyekkel függnek össze. A szociális vonatkozású dolgok azonban nem tűrnek halasztást. A nyomoruság hangosan dörömböl kapuinkon. Azt csak az Isten tudná megmondani, hová vezet az államnak túlhajtott takarékosági művelete családi vonatkozásokban. A családi kötelékek meglazulásából eredő betegségek nyomai kétségtelenül első sorban az egyházak testén jelentkeznek.

E tekintetben figyelmet érdemel a jelentésnek az a része, amely a Nőszövetség tervezte háztartási női alkalmazottak foko-

zottabb gondozásáról emlékezik meg. Ezzel a gondolattal a Nőszövetség még boldogult P.-né Kozma Flóra idejében is foglalkozott. Most, hogy a tevékeny Leányegyesület is folytatja áldozatos munkáját, a Nőszövetséggel karöltve remélhetőleg termékeny és eredményes munkát várhatunk. De rá kell mutatnunk a Nőszövetség munkásságának küzdelmeit látva, arra a valóságra, hogy a költségvetésbe fölvetett 500 P. kevés.

Közgyűlés után természetesen nem sokat ér az észrevétel. De a gyülekezet figyelmét mégis szükségesnek látjuk felhívni erre a legégetőbb kérdésre. Éppen ezért nem lenne talán helytelen intézkedés, ha közgyűlés előtt mindenki számára lehetővé tétetnék a számadásba és költségvetésbe betekintés.

Az egyházközség 1931. évi bevétele 61,200 P. kiadása 56,960 P., pénzmaradvány 4,240 P. volt. Egyházfenntartási alap 66,32 P. 37 fill. Kisebb alapok 250 P. 32 fill. (Folytatjuk.)

Az Értesítő olvasóinak kellemes és Istenáldotta pünkösti ünnepeket kíván

a SZERKESZTŐSÉG.

Győrött, a Kossuth-u. ref. templomban, május 22-én d. e. 11 órakor unitárius Istentisztelet lesz.

Nyiregyházán az unitárius Istentisztelet május 29-én d. e. 10 órakor lesz az evang. iskola disztermében.

A hittani csoportvizsgák a rendszeres hittani órák idején május 27. és június 4.-e közt lesznek. Az évváró ünnepély június 5-én d. u. 4 órakor lesz a Koháry-u. templomban.

Cserkészeink az apródavatás napján templomi perselyben 35 P-t, vendiákok vacsoráján 46 P-t gyűjtöttek a nyári táborozásra.

Máté Ernő az Ipari és Kereskedelmi nyomda tulajdonosa és bicskei **Bitskey Emilia** f. hó 11-én tartották esküvőjüket a Koháry-u. unitárius templomban. Az ifjú párt józan Miklós püspöki vikárius áldotta meg. Mi is Isten gazdag áldását kérjük frigykötésükre!

Dr. Kerekes Ernő atyánkfia a debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetemen május 15-én avatják *Sub auspiciis Gubernatoris* az államtudományok doktorává.

Az Értesítőt a mai számtól kezdve Máté Ernő atyánkfia nyomdájában nyomják.

Halottaink. Iszlay Mihály 32 éves, Littke Henrikné 66 éves testvéreinket május 5-én kísértük utolsó utjukra a rákoskereszturi temetőbe. Pihenjenek békében.

Felhívás. Mindazok, akik a jövő 1932—33. tanévre az Unitárius Misszió Diákinternátusába való felvételüket kérik, pályázati kérvényüket a szokásos mellékletekkel felszerelve nyujtsák be 1932. május hó 31-ig. Később beérkező kérvényeket, helyhiánya miatt nem veszünk figyelembe.

Ujabb adományokkal gazdagították könyvtárunkat: a.) *Dr. Ujlaky Géza* atyánkfia: 1.) A Gyermekevédelem Lapja 2 évf. 2.) Országos Törvénytár: 1924. évf. 1 évf. 3.) Pénzügyi közlöny 1 évf. b.) *Polgár Lipót* atyánkfia: 1.) *Dr. Tóth Tihamér*: Hiszek egy Istenben 1 drb. 2.) *Endrődy János*: Az ember boldogsága (1806) 1 drb. 3.) *Károli Gáspár*: Szent Biblia (Basileában, 1751.) Ritkaság, 1 drb.

Könyvtári és Iratmissziói hivatalos órák, Bp. V. Koháry-u. 4. l. em. csütörtökön d. u. 5—7.-ig, vasárnap 11—12. óráig.—